

[Skatteministeren]

ten til at betale den danske olieafgift. Lovforslaget lever således op til EF-Domstolens dom og til de principper, som EF-landene har vedtaget om beskatning af fyringsolie i EF's indre marked.

Jeg kan så i øvrigt tilføje, at den beslutning, som ministrene traf i EF den 24. juni, allerede nu af det hollandske formandskab er indsat i det forslag til direktiv, som forventes vedtaget senere i år. Dette direktiv vil fastlægge princippet, specielt for olie, om beskatning i forbrugslandet for private indførsler, såfremt afgiftsforskelle medfører prisforskelle, der tilskynder private til at anvende atypiske transportmetoder. Vi kan altså allerede nu fastslå, at den politiske beslutning, der blev truffet 24. juni, også vil blive indsat som en juridisk tekst i et direktiv, som altså vil hjemle adgang til beskatning af fyringsolie i forbrugslandet.

Det er altså det, vi med dette lovforslag tager forskud på, og jeg siger tak for den brede tilslutning, der har været til lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Skatteudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg må konstatere, at vi ikke er i stand til at fortsætte mødet på nuværende tidspunkt. Udenrigsministeren er her ikke, og jeg skal derfor her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 19.05.

Mødet udsat kl. 18.54

Mødet genoptaget kl. 19.05

Den sidste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 17:

Forslag til folketingsbeslutning om officiel anerkendelse af de republikker i Jugoslavien, der ved flertal ved frie demokratiske afstemninger har truffet beslutning om at opnå uafhængighed og selvstændighed.

Af Annette Just (FP) m.fl.
(Fremsat 6/11 91).

Forslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):**

Tak, hr. formand! Må jeg først beklage, at jeg har foranlediget en ikkeplanlagt udsættelse af mødet i 10 minutter ved ikke at være til stede.

Om det foreliggende forslag skal jeg sige, at regeringen igennem efterhånden ganske mange måneder løbende har drøftet udviklingen i Jugoslavien med Det Udenrigspolitiske Nævn. Under de drøftelser har der været bred politisk opbakning til regeringens linje i anerkendelsesspørgsmålet. Derfor tror jeg oprigtigt talt ikke, at sagens behandling her i salen i denne sene stund kan tilføje noget nyt, men regeringen vil da gerne også her gøre rede for den danske politik.

Regeringen har fra første færd med den allerstørste bekymring fulgt den ulyksalige udvikling i Jugoslavien. Det er dybt tragisk, at gamle modsætninger, der er grundet i historiske, etniske og religiøse spændinger, på denne måde har ført til omfattende krigshandlinger midt i Europa. Det er i særdeleshed tragisk på baggrund af den i øvrigt positive udvikling, som vi har oplevet i Central- og Østeuropa i de seneste år. Vi håbede, at fortidens konfrontationer i Europa var blevet afløst af fredeligt samarbejde, men det viste sig altså desværre ikke at være tilfældet i Jugoslavien, og med kendskab til Jugoslavien og til dets folkeslags omtumlede historie kan det vel heller ikke have været så overraskende endda.

Fra konfliktens udbrud i juni i år stillede EF sig hurtigt til rådighed som mægler, og det blev accepteret af alle implicerede parter. Man kan ikke sige andet, end at det hollandske EF-formandskab har været drivkraft bag en utrættelig indsats i mæglingsbestrebelse. De omfatter som bekendt bl.a. udsendelse af en overvågningsmission og afholdelse af Jugoslavien-

[Udenrigsministeren]

konferencen i Haag. Regeringen har fuldt ud støttet disse bestræbelser, som har været led i en klar og konsekvent politik.

Lige fra begyndelsen er det fra EF's side blevet tilkendegivet, at EF ikke kan løse problemerne. EF kan alene bistå de jugoslaviske parter med at finde en fredelig løsning. Det har hele tiden været klart, at alene jugoslaverne selv kan afgøre deres egen fremtid. Ingen og heller ikke EF hverken vil eller kan tvinge de jugoslaviske folkeslag til at forblive i den hidtidige enhedsstat.

Samtidig har EF stedse fremført det uacceptable i at søge mål opnået gennem magt og voldsanvendelse, og EF har fastholdt, at man aldrig vil anerkende grænseændringer, der er opnået på denne måde. Det ville selvsagt også være i klar modstrid med indgåede CSCE-forpligtelser.

Spørgsmålet om anerkendelse af de enkelte jugoslaviske republikkers uafhængighed må ses i denne sammenhæng. Regeringen har som sagt løbende drøftet spørgsmålet med Det Udenrigspolitiske Nævn, og de grundlæggende elementer i den danske holdning til dette spørgsmål er følgende:

For det første, at anerkendelsen må anskues som en del af hele komplekset af problemer og reaktionsmuligheder i det jugoslaviske spørgsmål.

For det andet, at en anerkendelse vil indebære, at EF så ikke længere kan udfylde en rolle som upartisk mægler mellem alle de berørte parter.

For det tredje, at anerkendelsesspørgsmålet derfor først kan blive aktuelt, når og hvis det står klart, at konferencen i Haag mellem alle de berørte parter ikke har udsigt til at nå et positivt resultat.

Og endelig for det fjerde, at vi så vidt muligt må søge at træffe en fælles beslutning mellem de tolv.

Ud fra denne holdning har regeringen ladet sig lede af det hovedhensyn, at forhandlingsprocessen skal have de bedste muligheder for at opnå et positivt resultat. Samtidig må vi frygte, at en anerkendelse, der ikke er led i en samlet politisk løsning, alene vil resultere i en udvidelse og optrapning af krigshandlingerne, og det har vi selvsagt for enhver pris villet undgå.

I dag må vi desværre konstatere, at sandsynligheden for, at der kan opnås et positivt resultat på fredskonferencen, nok er meget lille. Konferencen er ikke brudt definitivt sammen, men vi må erkende, at det kan ske. Vi kan også konstatere, at den serbiskdominerede forbundshær fortsætter sin helt uacceptable fremfærd, bl.a. mod civile mål. Det er klart, at der må drages konsekvenser af denne situation.

På et ekstraordinært EF-udenrigsministermøde i Rom den 8. november blev det besluttet at iværksætte en række såkaldt restriktive foranstaltninger – eller på godt dansk sanktioner – i forhold til Jugoslavien. Den vigtigste var en øjeblikkelig suspension og opsigelse af EF's handels- og samarbejdsaftale med Jugoslavien. Samtidig erklærede EF sig principielt rede til at indføre såkaldt positive, kompenserende foranstaltninger over for de republikker, der er samarbejdsvillige. Denne principbeslutning om at differentiere mellem de enkelte republikker kan også ses som et skridt i retning af anerkendelse af de republikker, som måtte ønske anerkendelse.

Regeringen er ikke i tvivl om, at begivenhederne på et eller andet tidspunkt vil føre til en anerkendelse af de nye republikkers uafhængighed. Det ligger klart. Vanskeligheden ligger snarere i at afgøre, hvornår tidspunktet er det rette. Det er indlysende, at udviklingen i forhandlingerne mellem parterne og i situationen på stedet vil være afgørende for vores bedømmelse. Samtidig må vi lægge særlig vægt på spørgsmålet om mindretalsbeskyttelse. Lad mig her indskyde, at man nu engang ikke kan placere skyld og ansvar alene hos den ene part, altså alene hos Serbien; kroaterne har også både historisk og aktuelt overtrædelser af mindretalsrettigheder på samvittigheden.

Men vi må ikke være så naive at tro, at en anerkendelse af f.eks. Kroatien vil løse alle problemer og bringe krigshandlingerne til ophør. Tværtimod vil der være en lang række nye spørgsmål, der derefter kræver en stillingtagen. Det er også klart, at når tiden er inde til anerkendelse, kan Danmark ikke gå enegang. En anerkendelse giver kun mening, hvis den bliver foretaget i en større sammenhæng, og her må vi handle sammen med vore nærmeststående partnere.

Jeg kan afslutningsvis nævne, at jeg netop i dag, her til aften, har haft et møde med Slo-

[Udenrigsministeren]

veniens premierminister og udenrigsminister, som i dag aflægger besøg i Danmark som led i en nordisk rundrejse. Det er klart, at spørgsmålet om anerkendelse var centralt i drøftelsen på mødet. I den forbindelse blev der gjort detaljeret rede for den danske regerings holdning til spørgsmålet over for gæsterne fra Slovenien. Det var tydeligt, at den danske holdning ikke kom som nogen overraskelse for de slovenske ledere.

Jeg kunne give den slovenske premierminister det tilsagn, at når tiden er inde, vil Danmark være blandt de første lande, som anerkender Sloveniens uafhængighed.

Det skal så være min udgangsreplik: Der skal ikke herske tvivl om, at regeringen på rette tidspunkt vil være rede til sammen med vore partnere at anerkende de republikker, der måtte ønske det. Det fremgår også tydeligt af de erklæringer, som de 12 EF-lande har fremsat i de sidste uger. Tidspunktet for en anerkendelse er ikke nået i dag, men det vil komme og meget tænkeligt i nær fremtid. Regeringen har hidtil haft bred opbakning til denne linje, og jeg tror og håber, at det fortsat vil være sådan.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg skal blot i første omgang gøre opmærksom på, at der har indsejlet sig en fejl i det beslutningsforslag, vi diskuterer. Det er meget beklageligt. Der er i de almindelige bemærkninger til beslutningsforslaget også nævnt Montenegro, som vi er helt opmærksomme på ikke har ønsket at blive selvstændigt på nuværende tidspunkt, men samarbejder med Serbien. Der er gjort rede for det i bilag nr. 57 til Udenrigsudvalget.

Men så vil jeg sige ganske kort, at EF-forhandlingerne har slået fejl. Den 13. våbenhvile er brudt. Fredskonferencerne er skudt i sænk. Sanktionerne vil komme til at ramme de forkerte. Positive foranstaltninger! Hvad er det for en måde at tale på i stedet for at sige åbent og ærligt, at vi ønsker at anerkende?

Anerkendelse, siger udenrigsministeren, vi kan ikke gå enegang. Der er ikke tale om, at vi skal gå enegang, men Tyskland har meldt klart ud. Italien, Østrig, Ungarn og Island har sagt, at de ønsker at anerkende. Litauen har anerkendt landene. Derfor håber jeg på en fornuftig debat.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Nu vi er i gang med at rette misforståelser og fejl, vil jeg da gerne rette nogle flere fejl, som Fremskridtspartiet har gjort sig skyldig i.

For det første: Den dag man fremsatte dette forslag, var fredskonferencen ikke brudt sammen, så det er et mærkeligt argument at komme med nu. Jeg ved heller ikke, om den skulle være brudt sammen i dette øjeblik. Der er en risiko for, at den hurtigt kan bryde sammen, men det er altså forkert at komme og argumentere med, at man kommer med dette forslag, fordi fredskonferencen er brudt sammen. Hvad er det for noget vrøvl? Det var den *ikke*, da man fremsatte forslaget.

For det andet: Den række lande, som fru Annette Just nævner, har erklæret sig rede til at anerkende, har gjort det på præcis samme måde, som vi gør det på. Vi siger, at når tiden er inde, vil vi på rette tid foretage en anerkendelse. Der er aldeles ingen i den række af lande, der *har* anerkendt eller har sagt, at nu vil de gøre det. Så lad os få rettet de misforståelser med det samme.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Fru Annette Just har ordet for en kort bemærkning, men det er ikke min hensigt at lade diskussionen udspille sig på nuværende tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det var heller ikke min mening.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at Tyskland rent faktisk har både skrevet og sagt, at det ønsker at anerkende på nuværende tidspunkt. Man mener, at det kan gøres allerede her i november måned. Hvis jeg kan få et sådant tilsagn fra udenrigsministeren her fra denne talerstol, tror jeg, at meget af debatten vil være ganske fredsommelig.

Når jeg siger, at konferencerne er brudt sammen, så mener jeg på nuværende tidspunkt. Det tror jeg ikke udenrigsministeren er et sekund i tvivl om.

Henning Gjellerod (S):

I Socialdemokratiet er vi fortvivlede over udviklingen i Jugoslavien. Vi må konstatere, at den jugoslaviske stat som et forbund mellem

[Høning Gjøllerød]

seks enkeltrepublikker er ophørt med at eksistere.

Vi må ligeledes udtrykke dyb skuffelse over, at det ikke er lykkedes at skabe en højere grad af enighed i EF, f.eks. om anerkendelse af Slovenien og Kroatien.

Socialdemokratiet har fredag den 25. oktober 1991 udtalt følgende:

»Socialdemokratiet er dybt bekymret over de fortsatte krigshandlinger i Jugoslavien. Det bliver stadig tydeligere, at den egentlige magt ligger hos hæren, og at den søger en militær løsning.

EF's bestræbelser for at nå en våbenhvile ignoreres af serberne, som nu åbenlyst stræber mod skabelsen af et Storserbien. Hvis serberne og hæren ikke stopper krigshandlingerne nu, mener vi, tidspunktet er kommet, hvor Danmark aktivt bør arbejde for, at EF-landene anerkender slovenernes og kroaternes selvstændighed.«

Vi må imidlertid afvise Fremskridtspartiets beslutningsforslag. På nuværende tidspunkt er det vigtigst at arbejde for fælles initiativer og støtte EF's fredsbestræbelser, som de udøves af Lord Carrington og FN's forhandler på området vedrørende Jugoslavien, Cyrus Vance, netop nu.

Vi kan fuldt ud støtte tanken om, at FN ind sætter fredsbevarende styrker i Jugoslavien. Men for at fred skal kunne bevares, må freden af gode grunde først indtræde. Netop dette har det været svært for ikke at sige umuligt at opnå, så længe de stridende parter på begge sider har ment, at de havde enten en militær eller en propagandamæssig fordel af at fortsætte ødelæggelser og blodsudgydelser.

I Socialdemokratiet mener vi også, at en anerkendelse kan komme på tale, men vi er også enige i, at man skal afvente det rette tidspunkt.

Helge Adam Møller (KF):

Udenrigsministeren har klart og tydeligt gjort rede for, hvorfor der i dag, i dette øjeblik, ikke skal ske en anerkendelse, og også at den må forventes at komme meget snart som led i en anerkendelse fra forhåbentlig alle EF-landene.

Jeg skal derfor kun føje nogle enkelte bemærkninger til fra Det Konservative Folkeparti. Der udspiller sig i disse dage og i disse uger

en tragedie, først og fremmest i Kroatien. Derfor skal der ikke herske nogen tvivl om, at vi vil medvirke til alle de realistiske beslutninger, som kan få kampene til at ophøre og få fredsforhandlinger i gang, fredsforhandlinger, der fortsætter.

Med hensyn til det aktuelle beslutningsforslag er spørgsmålet, om en ensidig anerkendelse ene og alene fra Danmark af f.eks. Kroatien vil fremme en fredelig udvikling. Jeg mener desværre ikke, at det kan besvares bekræftende, for kunne det det, var spørgsmålet let. Når der ikke kan svares ja til, at det vil fremme en fredelig udvikling, skal vi selvfølgelig ikke følge Fremskridtspartiets forslag.

Når fru Annette Just i sin korte bemærkning siger, at vi klart og tydeligt bør sige, at vi skal anerkende de republikker, der måtte ønske det, så vil jeg gerne sige klart og tydeligt – som også udenrigsministeren sagde det klart og tydeligt – at denne anerkendelse vil ske, når den gavner en fredelig udvikling. Jeg forudser, at det rette tidspunkt kommer meget snart, jeg kan næsten ikke forestille mig andet. Men jeg har stor tiltro til, at regeringen, som følger forhandlingerne i EF, som taler med de implicerede parter, har langt bedre mulighed for at finde det rette tidspunkt, end fru Annette Just har. Derfor afviser vi beslutningsforslaget i dag.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

For at berolige hr. Helge Adam Møller vil jeg indlede med at sige, at jeg ikke er den eneste, der har fået denne fjollede idé om, at vi skal anerkende de republikker, som ved frie, demokratiske valg med et overvældende flertal har besluttet, at de ønsker at løsrive sig fra det stalinistiske åg, som et flertal her i Folketinget, ser det ud til, vil holde dem fast på.

Men der er ingen tvivl om, at Danmark, Tyskland, Belgien og Italien sagtens kunne anerkende, hvis det stod til dem her og nu. Der er heller ingen tvivl om, at Frankrig, Spanien og Grækenland ville være fortvivlede over at gøre det, fordi de kan se, at der ville kunne opstå lignende situationer hos dem. Og der er heller ingen tvivl om, at England vil være en lille smule forsigtigt, for hvad sker der så i Nordirland?

[Annette Just]

Alt det ved vi godt, men vi ved også, at Tyskland siger, at nu skal vi gøre den indsats og anerkende de lande, som ved frie, demokratiske valg har besluttet, at de ønsker at løsrive sig fra den kunstige konstellation, der hedder Jugoslavien.

Men det er jo dejligt at høre, at De Konservative mener, at det, Fremskridtspartiet foreslår, er helt ensidigt. Dermed har de også sagt, at Tyskland regner man ikke med.

Jørgen Winther (V):

Anledningen til Fremskridtspartiets forslag er dybt tragisk. Mennesker bliver dræbt, byer bliver bombet, og der rives op i gamle sår, så hadet og den flammende nationalisme får frit løb.

Hvis vi i Venstre på nogen måde troede, at en ensidig dansk anerkendelse af de republikker, der ønsker at være uafhængige, på nuværende tidspunkt ville hjælpe på situationen, ville vi med det samme sige ja til forslaget. Men det tror vi desværre ikke på.

Det ville være en dårlig idé, hvis Danmark gik enegang i dette spørgsmål. Vi ved, at der er kræfter i gang i EF, som arbejder i retning af en anerkendelse, hvis Lord Carringtons sidste mæglingsbestræbelser mislykkes. Vi ved også, at man netop har indgået våbenhvile nr. 13, og at man endnu ikke helt har opgivet håbet om at nå frem til en fredsordning, hvor fredsbevarende styrker fra EF eller FN kan sættes ind for at støtte en fredsordning. Det vil sige, at EF-bestræbelserne endnu ikke har udspillet deres rolle, og det er væsentligt.

Men når det er sagt, er der ikke megen tvivl om, som også udenrigsministeren har sagt, at det tidspunkt nærmer sig, hvor vi er parate til en anerkendelse, men vi gør det ikke alene. Danmark vil være blandt de første lande, men som led i en samlet aktion.

I Venstre tror vi ikke, at det gamle Jugoslavien, som vi har kendt det tidligere, nogen sinde vil dukke op igen. Fremtiden vil vise, om der vil blive tale om en eller anden form for konføderation. Men vi må håbe, at de fremtidige republikker vil lære at respektere hinanden og leve med de mange mindretal, de uundgåeligt vil få. Det vil derfor være en vigtig forudsætning for en eventuel anerkendelse, at man får garanti for, at disse mindretal bliver beskyttet. Balkanisering var engang et udtryk for en

ulykkelig opsplitning, og man må desværre sige, at det udtryk står til troende i dag.

Også i andre egne af Europa har der været problemer af lignende art, som vi dog har lært at leve med. Tænk blot på Danmark og Tyskland, som i dag har lært at se på hinanden som gode naboer!

I Venstre kan vi ikke umiddelbart støtte Fremskridtspartiets forslag, men det kan ikke udelukkes, at inden vi når frem til anden behandling, kan begivenhederne måske have overhalet det.

For Venstre er det væsentlige, at vi ikke går enegang, at en anerkendelse sker sammen med andre nationer.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er ret imponerende, at Venstres ordfører nu står og siger: Vi ønsker ikke at gå alene, vi skal være med i en samlet aktion fra EF's side. Hvad gjorde vi rent faktisk med de baltiske lande? Var vi netop ikke dem, der var banebrydere? Var Venstre ikke stolt af, at vi kunne få lov til at være banebrydere og derved få resten af EF-landene med? Jeg kan ikke forstå, hvordan det kan lade sig gøre for et stort og respekteret parti – det har jeg i hvert fald altid troet Venstre var – på så kort tid at forandre sig så meget.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg har siddet og ventet en halv times tid på sammenligningen med de baltiske lande. Jeg tænkte: Den kommer nok. Og det gjorde den så nu. Det er utroligt, at fru Annette Just ikke slår op i sin historiebog. Der er en væsentlig forskel på en række selvstændige nationer dannet efter første verdenskrig, som vi ikke anerkendte anneksionen af, da Molotov og Ribbentrop blev enige om at besætte området, og så en stat, der også blev dannet efter første verdenskrig, og som hele tiden har været en fra dansk side anerkendt stat. Og nu sammenligner fru Annette Just så pludselig de to situationer.

Fremskridtspartiet har skrevet den halve historiebog af i dette beslutningsforslag, men det har åbenbart glemt et enkelt afsnit, eller også har ordføreren ikke læst det ordentligt.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Nu har hr. Duetoft udtrykt det, jeg gerne vil have sagt. Jeg vil så blot sige, at man overhovedet ikke kan sammenligne situationen i Baltikum og det, der sker i Jugoslavien nu.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg har ikke skrevet et eneste ord om de baltiske lande i dette beslutningsforslag. Men når Venstres ordfører står og bryster sig af, at vi er nødt til at gå sammen med resten af EF-landene, at vi kan ikke gå foran, så kan jeg ikke lade være med at tænke på den glæde, udenrigsministeren udstrålede, dengang udenrigsministeren kunne gå ud og sige: Vi anerkender nu helt officielt og sender de første diplomater til de baltiske lande. Det var den lille ting, jeg tog med.

Jeg siger blot, at Venstre har forandret sig. Jeg har ikke på noget tidspunkt sagt, at det var den samme situation. Jeg kan erindre hr. Duetoft om, at jeg også var med i debatten, dengang vi talte om de baltiske lande.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Det er lidt sent på aftenen, for ellers kunne vi få megen god tid til at gå her. Det er en dejlig fornemmelse at få lov til at forsvare Venstre. Det er ikke noget, der ofte sker.

Men jeg vil gerne sige, at der er forskel i forhold til de baltiske lande. Her gik vi enegang siden annekstionen under krigen. Vi har aldrig accepteret, at Estland, Letland og Litauen var sovjetisk område. Det havde så mange andre lande gjort. Men dermed var vi alene i forvejen, og derfor var det også let for os at være det første land og sende ambassadører først.

Men vi har jo hele tiden sammen med andre lande anerkendt Jugoslavien. Dér skulle vi så pludselig være alene. Før gjorde vi det, vi altid havde gjort, men i denne sammenhæng ville vi komme til virkelig at blive alene. Det er det, fru Annette Just glemmer.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg synes, det er glimrende og dejligt, når

Danmark indimellem går i spidsen, under forudsætning af, at det gavner sagen. Det gjorde det i forbindelse med situationen i Baltikum, det var med til at accelerere en udvikling.

Kan fru Annette Just garantere os, eller kan fru Annette Just blot sandsynliggøre – for det står ikke med et ord i beslutningsforslaget, heller ikke i de mange bemærkninger – at en ensidig dansk anerkendelse vil føre til, at der kommer en fredelig udvikling i gang? Risikerer man ikke snarere, som udenrigsministeren meget rigtigt sagde, at der opnås lige nøjagtig det modsatte?

Det er det, der er kernepunktet. Vi ønsker alle sammen en fredelig udvikling, men der er en langt større garanti for at få det, hvis vi gør det i en større sammenhæng. Der var ikke borgerkrig i de baltiske lande, som der er det i Jugoslavien.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Den sidste bemærkning, som hr. Helge Adam Møller kommer med, om, at der ikke var borgerkrig i de baltiske lande, dengang vi anerkendte dem, er jeg helt opmærksom på.

Men når hr. Duetoft siger, at vi ville blive helt alene, hvis vi anerkendte de jugoslaviske republikker på nuværende tidspunkt, kan jeg ikke se andet, end at det eneste, vi risikerer, er at blive nummer sjok. Tyskland har sagt det, men det er der åbenbart ingen her der vil forstå. Der er andre lande, der har sagt: Vi kommer nu.

Derfor spørger jeg: Hvorfor kan vi ikke få lov til at være banebrydende på dette område?

Gert Petersen (SF):

Jeg skal indrømme, at Fremskridtspartiets bemærkninger i forslaget bærer præg af at være skrevet under stærk tysk indflydelse, men dog vist forhåbentlig en tysk indflydelse, som for længst er forsvundet, også i Tyskland selv; men det skal vi komme tilbage til.

Principielt er vi i Socialistisk Folkeparti 100 pct. enige i, at Slovenien og Kroatien skal anerkendes som selvstændige stater. Spørgsmålet er kun, hvornår og under hvilke omstændigheder. Dette skridt tjener bedst en fredelig løsning. Den mest påtrængende opgave må være at få krigshandlingerne standset, og desuden er der visse forhold, der må afklares i spørgsmålet om Kroatien.

[Gert Petersen]

Alle parter må se i øjnene, at Jugoslavien fra 1918 ikke mere eksisterer. De to nordlige republikker har på baggrund af deres folkeafstemninger gjort brug af en forfatningsmæssig ret til at udtræde af forbundet, og alligevel har Serbien i hvert fald hidtil sagt nej til at forhandle om det fremtidige forhold mellem de selvstændige republikker, og derved pådrager Serbien sig et hovedansvar. I SF støtter vi fuldt ud beslutningen om økonomiske sanktioner, og især håber vi, det vil komme til en olieboycot, hvis ikke Serbien inden da vil komme på andre tanker. Formålet er naturligvis at fremtvinge realitetsforhandlinger om formerne for forbundets opløsning.

Den mulige anerkendelse af de nye republikker kan ske i løbet af denne proces. Det er muligt, at det er klogere at lade den afvente udgangen af de nye forhandlinger; det må afhænge af, hvad der kan gavne fredsprocessen bedst. Jeg synes, at de fire kriterier for anerkendelse, som udenrigsministeren opstillede, var aldeles udmærkede, og vi kan altså helt støtte regeringens holdning i denne sag.

Men overilede skridt kan kun gøre ondt værre, for forholdene er så komplekse. De kan aldeles ikke sammenlignes med forholdene i de baltiske lande, hvor der pludselig er en regering i Sovjetunionen og i Rusland, som siger: Den er i orden, vi anerkender selv, at I har ret til at være selvstændige. Og det var jo i det øjeblik, at Danmark – ikke anerkendte dem, men sendte diplomater derover.

Vi har i Jugoslavien en situation, hvor nationalistisk galimatias, for at sige det rent ud, fejrer uhyre triumfer. Serberne undertrykker albanerne i Kosovo på det mest brutale, men på den anden side ser vi senest, at der har været holdt folkeafstemning i Bosnien-Hercegovina i det serbiske mindretal – det er nogle og fyrrer procent af befolkningen – og det har besluttet, at det vil til Serbien, hvis Jugoslavien opløses. Men kan man så også bare ignorere det? Det kan man vel ikke.

Der er også spørgsmålet om forholdet mellem serbere og kroater. Jeg sagde, at Serbien har et klart hovedansvar, men det fritager ikke Kroatien for et medansvar. Med rette eller urette blev serberne i Kroatien bange, da de helt klart demokratiske valg i Kroatien resulterede i en stærkt nationalistisk regering i Zagreb. Jeg sagde »med rette eller urette«, men

det var forståeligt, for under anden verdenskrig myrdede kroatiske fascister mindst ½ million og måske 800.000 serbere og jøder. Så svarede serbiske nationalister – de, der var under kongelig kommando, tjednici, som de blev kaldt – igen og myrdede en 200.000-300.000 kroater og muslimer.

Begge lejres nationalister må dele ansvaret for massemyrderiet, men initiativet udgik fra de kroatiske fascister, og i den sammenhæng har jeg et par ord til bemærkningerne til forslaget. De er simpelt hen utrolige. Det er utroligt, at man oplyser: »1941. Kroatien blev en selvstændig stat (NDH) efter Jugoslaviens sammenbrud, der fandt sted på grund af den tyske invasion og besættelse.« Det handler om, at Tyskland angreb Jugoslavien den 6. april 1941. 3 dage senere nåede de tyske tropper Zagreb. Den 10. april om aftenen var der en vis oberst Kvaternit, som under tysk beskyttelse udråbte den kroatiske stat og gjorde en vis Ante Pavelic til poglavnik, som det blev kaldt, det vil sige fører. De var begge gamle ustasja-fascister, og med tysk velsignelse gik de så i gang med at oprette et Storkroatien, hvori de i øvrigt opslugte Bosnien – Sarajevo blev den næststørste by i den selvstændige kroatiske stat, som omtales i bemærkningerne her – og udrykkede serbere i hundredtusindvis.

Legitimeringen af denne lydstat som en selvstændig kroatiske stat er utrolig grov, og henvisningen til, at det tyskbesatte Danmark anerkendte den, endda med Christian X's velsignelse, er utrolig pinlig. Men det er værd at huske – og nu kommer vi til min afsluttende pointe – at sådan skrives historien i dag af adskillige kroatiske nationalister, og så er det, man bedre forstår serbernes frygt. De må spørge: Hvad skal det betyde, at et rent morderregime – for andet var der ikke tale om – bliver legitimeret?

Derfor mener vi – og det glædede mig at høre både udenrigsministeren og andre ordførere sige det – at der skal stilles meget stærke krav til Kroatien om garantier for mindretallet, og at der skal være mulighed for at kontrollere, at disse garantier også bliver respekteret. Det er en forudsætning for en anerkendelse af Kroatiens selvstændighed, som er helt klar. Kroatien har valgt sin selvstændighed, de skal have den, de skal anerkendes, men vi skal finde det rigtige tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg er da ked af det, hvis hr. Gert Petersen ikke har læst sætningerne færdig, for vi har faktisk prøvet meget systematisk at gå igennem alt, hvad vi kunne finde om netop disse områder, og vi skriver – føler vi – rimelig loyalt, at på grund af besættelsen var den danske regerings handlefrihed ikke fuldstændig – ja på grund af den tyske besættelse, det står ovenover. Vi har ikke prøvet på nogen mulig måde på det tidspunkt at tage stilling til hverken det ene eller det andet, men vi har prøvet på at lave et resumé over, hvad der skete.

Når hr. Gert Petersen taler om, at vi skal have sikkerhed for menneskerettigheder, vil jeg henlede hr. Gert Petersens opmærksomhed på, at der faktisk af Kroatien er lavet et charter om rettigheder for serbiske og andre nationaliteter i republikken som en tilføjelse til dens grundlov, og det blev offentliggjort i september 1991. Slovenien har noget lignende. Desværre har jeg det kun på engelsk, men jeg er meget villig til give hr. Gert Petersen en kopi af begge dele.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Desværre var noget af det allerførste, der skete, da Tudjmanregeringen kom til, at den kroatisk forfatning blev ændret. Der stod i dens hidtidige ordlyd, at Kroatien er en republik af kroater, serbere og andre mindretal. Og dér blev serberne strøget, så der kom til at stå, at republikken er en republik af kroater og andre mindretal.

Selv i det gamle kongedømme var serberne nævnt specielt i konstitutionen af Kroatien, og netop denne forfatningsændring – hvad skulle den tjene til? – skabte stor mistanke hos det serbiske mindretal. At så Tudjmanregeringen her i september måned under voldsomt pres begynder at give efter, kan jo ikke overraske nogen. Spørgsmålet er, hvor alvorligt det er ment. Det kan være alvorligt ment – det udelukker jeg slet ikke – men jeg kan ikke vide det med 100 pct.s sikkerhed. Vi må have nogle garantier.

Og så endelig til sidst: Hvordan kan man skrive, at »Kroatien blev en selvstændig stat (NDH)«? Jeg har her noget, som nogle kroatisk nationalister har været så venlige at sende

mig, nemlig landkortet, der viser, hvordan denne vidunderlige selvstændige stat så ud. Sarajevo og hele Bosnien hørte med. Det var en stat, Hitler havde tegnet; det var Hitlers stat. Hvordan kan man sige, at en stat, Hitler opretter, er blevet en selvstændig stat? Det synes jeg er utroligt.

Duetoft (CD):

Jeg vil godt starte med at sige, at jeg er 100 pct. enig med regeringen, og derfor afviser vi naturligvis også Fremskridtspartiets forslag.

Jeg vil bare sige til regeringen – eller rettere sagt til det ene regeringsparti, nemlig Det Konservative Folkeparti – at det måske ville have gjort det lidt lettere gennem tiden, hvis Det Konservative Folkepartis udenrigspolitiske ordfører, hr. Ahlmann-Ohlsen, ikke rendte rundt og sagde, at man skulle anerkende disse lande med det samme. Det havde måske gjort fornemmelsen af regeringens holdning lettere. Det er bare et blidt ønske om, at regeringspartierne ordførere også er i overensstemmelse med den regering, de bakker op.

Men ellers vil jeg godt benytte lejligheden til at advare en lille smule imod det, som hr. Gert Petersen kaldte galimatias, og som jeg vil kalde hovedløshed i øjeblikket. Det er fuldstændig rigtigt, som hr. Jørgen Winther brugte ordet balkanisering. Balkanisering er vel på dansk blevet synonymt med rod, og Europa år 1914 ønsker jeg i alt fald ikke genoplivet.

Dér er jeg så nødt til at sige, at jeg føler, at der i øjeblikket i alt fald nogle steder i Europa og også hos Fremskridtspartiet er blevet panik, fordi alle nu skal være 100 pct. fri og suveræne i løbet af en nat. Og det er så fuldstændig ligegyldigt, hvad konsekvenserne af det bliver, for de skal simpelt hen bare være fri!

Dér må jeg så som god gammel EF-tilhænger sige, at vi trods alt i Vesteuropa har lært, at nationalisme, i hvilken størrelse den end er, er farlig og blodig. Hos os har vi nu lært, at før vi begynder at lave regionernes Europa og alle disse forskellige ting, er man nødt til at have en ydre ramme.

Jeg vil godt sige til fru Annette Just – og det vil jeg så benytte lejligheden til i dag – at jeg kan se uendelig mange problemer i det nuværende Europa, hvis vi går ud og begynder at anerkende den ene og den anden og den syvende stat uden at se en overordnet ramme. På

[Duetoft]

Balkan er der problemer, Ungarn og Rumænen kan komme op at slå om Transsylvanien, Rumænien og Sovjet om Moldavien, i Makedonien har grækerne og jugoslaverne, eller nogle af jugoslaverne og bulgarerne, interesser. Jamen der er konflikter!

Vi kan se det i det nuværende Tjekkoslovakiet, for slet ikke at tale om det gamle Sovjetunionen, hvor en af de fantastiske oplevelser, vi havde – selv om jeg støtter Jeltsin meget – jo var, at Jeltsin ganske kort tid efter kuppet i Sovjet meddelte, at hvis russiske minoriteter i naborepublikkerne blev dårligt behandlet, måtte man nok hellere til at flytte grænser. Der gik ca. 20 timer, så sagde Kasakhstans præsident, at hvis Rusland prøver at flytte nogen grænser, har vi krig. Det, jeg vil advare imod, er altså, at vi bare hovedløst siger: Lad os få brudt de gamle nationalstater op og danne nogle nye! – når sandheden er, at i de nye nationalstater er problemerne nøjagtig lige så store, som de var i de gamle. Og sådan kan vi blive ved; det ligner en celledeling.

Jeg vil gerne opfordre til, at vi lærer af, hvad vi har gjort i Vesteuropa, og jeg vil gerne opfordre til, at vi nok taler for folkenes suverænitet og frihed og for, at de skal have lov til at opnå de ægte folkelige fællesskaber, som deres kultur og deres historie lægger op til, men at det ikke sker uden en ramme, der holder styr på, hvad der foregår i Europa. Jeg ønsker ikke et Europa med en masse større eller mindre nationalstater, der i løbet af det kommende tiår kommer i krig med hinanden alle mulige forskellige steder. Det er uacceptabelt, for det er at føre Europa tilbage til sidste århundrede, hvor vi havde blod og ødelæggelse, og hvor vi eksporterede det blod og den ødelæggelse til resten af verden.

Jeg synes, det er utrolig farligt, og det skal man også have med i det her, når man på Christiansborg synes, at nu kan vi lige så let og elegant anerkende et par stater på Balkan. Jeg synes, at Fremskridtspartiet i den grad ser bort fra konsekvenserne af det, partiet er ude på at gøre i øjeblikket.

Jørgen Estrup (RV):

Jeg synes, hr. Duetoft anslog et tema, som jeg kun kan erklære mig fuldstændig enig i, for hvis man dyrker suverænitetssynspunktet og selvbestemmelsen i et sådant omfang, som

Fremskridtspartiet gør i dette forslag, så glemmer man samarbejdet, og et Europa uden samarbejde er intet Europa. Der synes jeg at Fremskridtspartiet sænker niveauet for debatten i denne sag, og det ærgrer mig, at vi skal diskutere på dette grundlag.

Jeg har kunnet se ord til andet, at det, Fremskridtspartiet har brugt en meget, meget stor del af beslutningsforslagets bemærkninger til, er ting produceret af en organisation, som kalder sig Kroatisk Kulturforening. Jeg har også haft besøg af de pågældende mennesker, og jeg synes, det er en prisværdig indsats, de gør for en sag, de tror på. Men det er den ene side af sagen; hvis fru Annette Just og hendes partifæller ville skrive europæisk historie, burde de også lytte til den anden side af sagen, og så burde vi have haft med, hvad »Serbisk Kulturforening« kunne have fundet på at skrive. Det havde nok været en noget anden historie, sådan som jeg synes hr. Gert Petersen så udmærket gjorde os opmærksom på.

Ensidighed i disse spørgsmål sænker niveauet og skaber kun umulige situationer. Det, der er tale om her, er en utrolig tragisk konflikt båret frem af gammelt had og nationalisme, men også en konflikt – og det er det tragiske af det – mellem naboer, som fremover skal leve side om side, og derfor er der ingen nemme løsninger.

Jeg kan kun erklære mig fuldstændig enig i regeringens politik, i det, udenrigsministeren har sagt på regeringens vegne. Jeg synes, det er den rigtige fremfærd, man har fulgt i denne sag. Det, det drejer sig om fra dansk side, er, så vidt det overhovedet er muligt, at bidrage til fredelige løsninger, og en ensidig anerkendelse i øjeblikket har ikke nogen som helst udsigt til at skabe fred.

Jeg er også enig, når udenrigsministeren siger, at på et eller andet tidspunkt kommer vi givetvis i en anerkendelsessituation. Sådan ser det også ud i min krystalkugle. Og så er det, det bliver ganske og aldeles afgørende, at vi på det tidspunkt har skabt nogle garantier, en sikkerhed for de mindretal, der lever f.eks. i et Kroatien. En anerkendelsessituation, som følges op af overgreb på de etniske minoriteter, er ikke til at leve med, og jeg synes, det er karakteristisk for Fremskridtspartiets beslutningsforslag, at det eneste, man skriver om menneskerettighederne og respekten for menneske-

[Jørgen Estrup]

rettighederne, er: »Efter Fremskridtspartiets opfattelse er det alle folkeslags legitime ret i alle verdensdele at bestemme over deres egen skæbne, når dette kan foregå, uden at andre krænkes fysisk.«

Er det virkelig, hvad Fremskridtspartiet forstår ved menneskerettigheder? Så er det et meget, meget indskrænket begreb, som jeg i hvert fald ikke deler. Der er utrolig meget mere, som skal til, for at man kan have tilstrækkelig respekt for menneskerettigheder.

Dernæst vil jeg så også sige, at jeg synes, det er ret typisk, at man så har glemt det pågældende bilag, som skulle dokumentere, at man i Kroatien i tilstrækkelig grad har respekteret menneskerettighederne. Jeg kender det pågældende bilag, jeg har læst det. Jeg synes, det viser nogle intentioner, men der er ingen form for garantier i det overhovedet.

Derfor håber jeg, at vi næste gang kan mødes og diskutere spørgsmålet om Jugoslaviens fremtid og om republikkernes selvstændighed på et bedre grundlag.

Annette Just (FP):

At hr. Duetoft går ind for unioner frem for alt, ved vi godt, så det kom såmænd ikke bag på mig. At hr. Duetoft så også vil tale for, at en union, der består af de jugoslaviske republikker, også er at foretrække, kom egentlig lidt bag på mig, for jeg troede ikke, hr. Duetoft var så rød i kammen; men det må være det sene tidspunkt.

At hr. Estrup går ind for samarbejde, har jeg nydt godt af mange gange. Men hvad hr. Estrup ikke kan forstå, er, at vi taler om et beslutningsforslag, som jeg havde håbet til det sidste at vi havde været fri for, fordi jeg faktisk troede, at vi ville have anerkendt de frie republikker i det tidligere Jugoslavien. Jeg troede på det, når udenrigsministeren sagde, at det, EF beder om, er en forhandlingsrunde på 3 måneder. Jeg troede på udenrigsministeren og de partier, der i øvrigt har været til stede i dag, når de sagde: Jamen vi vil kæmpe for, at det sker hurtigst muligt. Men nu tør jeg næsten ikke tro længere.

Når hr. Estrup så beder om garantier for menneskerettigheder, vil jeg næsten replicere og sige: Kunne vi ikke også få en garanti, vi stakkels partier, som faktisk viste, at vi turde tro på nogen, men er blevet tilbagevist så forfærdelig grundigt.

Hvis menneskerettigheder og mindretalsrettigheder og demokrati skal respekteres, er det nødvendigt, at de republikker, der ved et flertal og ved frie, demokratiske afstemninger har truffet beslutning om at opnå uafhængighed og selvstændighed, internationalt anerkendes som selvstændige og uafhængige stater.

Litauen, som Danmark i øvrigt var det første land der anerkendte, har anerkendt Slovenien og Kroatien. Tyskland har besluttet at anerkende de jugoslaviske republikker hurtigst muligt, hvilket først og fremmest vil sige Slovenien og Kroatien. Den tyske regering har taget det samme forbehold over for anerkendelse af de jugoslaviske republikker, som Fremskridtspartiet har indbygget i sit beslutningsforslag, nemlig at de respekterer republikkerne i deres forfatning og garanterer mindretallene.

Dette er imidlertid intet problem for Sloveniens og Kroatiens vedkommende. Kroatien har allerede foretaget en tilføjelse til den kroatisk konstitution, der sikrer mindretallene. For Sloveniens vedkommende gælder det som nævnt i forslaget bemærkninger, at republikken er fantastisk homogen, hvad angår de etniske minoriteter, hvorfor dette spørgsmål ikke er så væsentligt for Sloveniens vedkommende. Men derudover kan jeg oplyse, at den slovenske regering har udarbejdet et forslag til en tilføjelse til den slovenske konstitution, der netop vil sikre de etniske minoriteter.

Det er den almindelige vurdering, at Italien, Østrig, Ungarn og Belgien vil følge med, hvis blot et enkelt land bryder isen og anerkender Slovenien og Kroatien, og det er det, jeg beder om.

Dansk anerkendelse kan nemlig medvirke til fred i Jugoslavien. Fra de første voldshandlinger begyndte i juni 1991 og frem til nu, har ønsket fra de mange internationale institutioner og USA om at bevare Jugoslavien som en samlet enhed styrket den serbiske forbundshær i dens voldsudøvelser.

Jyllands-Postens journalist Per Nyholm har fulgt hele dette uhyggelige forløb i Jugoslavien. Han er velsagtens en af de mest kompetente danske journalister i dette anliggende. I Jyllands-Posten skønnede han i går, at såfremt Tyskland og Danmark og Belgien og Italien anerkendte Slovenien og Kroatien, efterfulgt af sanktioner, ville man formentlig stoppe krigen. Kroatien og Slovenien fik nemlig hen-

[Annette Just]

holdsvi den 23. april 1990 og i foråret 1990 demokratisk valgte regeringer, der ikke er kommunistiske, og det var første gang siden 1931, at der var afholdt frie valg.

Den 19. maj 1991 besluttede 93,27 pct. af befolkningen i Kroatien gennem et referendum, at Jugoslavien kun kan bestå i form af en union af suveræne stater. Det vil sige, at der i dag foreligger et overvejende flertal i den kroatiske befolkning for, at Kroatien skal sikres selvstændighed.

Det samme viste sig ved folkeafstemningen i Slovenien; der var et meget bredt folkeligt ønske om uafhængighed af Jugoslavien. Denne gang var det 93,3 pct. af befolkningen, der stemte for uafhængighed.

Men hvad er det værste tænkelige scenario? Hvis man skal drage det såkaldt værste tænkelige scenario ind i betragtninger om krigen i Jugoslavien, er det ikke svært at forestille sig, at Kosovo vil blive draget ind i konflikten. Hæren i Albanien er i alarmberedskab, klar til at beskytte albanerne i Kosovo. Forestillingen om, hvordan situationen derefter vil udvikle sig, er meget uhyggelig.

At første verdenskrig begyndte i Sarajevo, der er hovedstaden i Bosnien, som også ønsker selvstændighed, er en uhyggelig påmindelse om, hvor galt det kan gå, hvis spændingerne ikke håndteres rigtigt.

Jugoslaviens naboland er på vagt. En jugoslavisk MIG-jager er flygtet til Østrig. Der er faldet granater i Ungarn, som kritiserede den serbiske behandling af det ungarske etniske mindretal, og situationen i Makedonien er også optrappet. Grækenland, Bulgarien, Albanien og Serbien lurer på hinanden i Makedonien. Det stalinistiske urocenter i Europa, er det det, man ønsker?

Hvis man skal anskue udviklingen i Østeuropa under ét, må man sige, at Østeuropa generelt har bevæget sig mod tilstande med demokrati og fri markedsøkonomi. De revolutioner, der udspillede sig i Østeuropa, er stort set alle foregået under rolige og fredelige omstændigheder. Dette billede forstyrrer borgerkrigen i Jugoslavien. Serbien er ikke interesseret i at give de andre republikker selvstændighed og frihed. Serbien ønsker i stedet at foretage en blodig undertrykkelse af de republikker, der ikke ønsker at underordne sig Serbiens magtudøvelse. I den sammenhæng er det meget vig-

tigt, at vi gør os klart, at på lang sigt er det uhyre farligt, hvis Serbien får lov til at eksistere som undertrykker af de andre republikker i Jugoslavien. Milosevic er jo trods sit partis navneforandring og sit demokratiske valg – han blev faktisk valgt med 65 pct. af stemmerne – den sidste stalinist i Europa. Under et valg møde i Beograd i december 1990 talte Milosevic ved et folkemøde, hvor der deltog 100.000 serbere. Ved dette valg møde præsenterede Milosevic den store serbiske drøm, idet han talte under et banner med teksten »Død over albanerne«. Dette er vel ret sigende for hans respekt for andre folkeslag. Og det er det, man ønsker her i Folketinget at gå med på.

En handelsblokade, som man ønsker fra EF's side, vil ikke kunne blive effektiv før end i løbet af et halvt års tid. En handelsblokade vil ikke stoppe den serbiske rustningsindustri i fortsat at producere. Serbien bygger selv tanks, og det bygger selv artilleri og nogle ret primitive MIG-jagere.

Da de serbiske bombeangreb blev optrappet fredag den 8. november, blev det skønnet, at optrapningen skete som en protest mod, at EF-landene på et møde i Rom vedtog at straffe Jugoslavien, herunder først og fremmest Serbien, ved en række økonomiske sanktioner. Derfor – hvis EF's handelssanktioner ikke udvides med FN-sanktioner, der rammer leverancer af olie, kul og stål til den serbiske våbenindustri, er handelssanktionerne overhovedet intet værd, men derimod til skade for de frie demokratier, der er ved at opstå i de tidligere så totalitære regimer.

Lad dog Danmark blive banebrydende endnu en gang! Vis omverdenen, at Danmark respekterer frie, demokratiske valg!

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:**Første næstformand (Henning Rasmussen):**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Nordisk Råd (12/11 91):

Udtræder: Marianne Jelved (RV)

Nyt medl.: Bjørn Westh (S)

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 19. november 1991, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Med hensyn til de øvrige møder i den kommende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 19.58
